

TÜRKİYE SUSAM (*Sesamum indicum L.*)' LARININ MORFOMETRİK VARYASYON ANALİZİ

Ahmet Şemsettin TAN

Ayfer TAN

Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü. Menemen / İZMİR

ÖZ: Susam (*Sesamum indicum L.*) Türkiye'nin ikincil gen merkezi olması nedeniyle önemli bir üründür. Susam genetik kaynakları taşıdığı mevcut varyasyon nedeniyle de ıslah materyali olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle, *Sesamum indicum L.* örneklerinin morfolojik benzerlik ve farklılıkları analiz edilmiş ve Türkiye'nin farklı yörelerinden toplanan 90 susam örneği 46 karakter bakımından değerlendirilerek analizlenmiştir. Bu çalışmada çevrenin etkisini önlemek açısından varyasyonun kantitatif yönü, 1991 yılı ana ürün koşullarında, aynı ekolojik şartlar altında elde edilen verilerle değerlendirilmiştir. Susam örneklerinde varyasyonun tanımlanmasında çoklu değişgen analizi kullanılmış, örnekler morfolojik parametreler yönünden incelenmiştir. Sekiz ana bileşende gruplar belirlenmiş ve analiz sonuçları susam örneklerinin geniş bir varyasyon modeli sergilediklerini göstermiştir.

Anahtar sözcükler: Susam, *Sesamum indicum L.*, Çoklu değişken analizi, Ana Bileşen Analizi (ABA).

MORFOMETRIC VARIATION ANALYSIS ON TURKISH SESAME (*Sesamum indicum L.*)

ABSTRACT: Sesame (*Sesamum indicum L.*) is one of the important crop for Turkey that is secondary centre of diversity for this crop. Having great amount of diversity, the genetic resources of sesame used as source of breeding. Therefore, morphological similarity or dissimilarity of sesame was analysed. In this study, 90 sesame accession, which were collected from different sites of Turkey, were evaluated for 46 characters. Ecological differences affect morphology of sesame. So, quantitative aspects of variation were evaluated using plants grown under same conditions. Multivariate analysis was performed for diversity determination of sesame and morphometric parameters were examined. The distribution areas of sesame samples showed great diversity. The grouping were determined in eight principal components and the results of analysis exhibited broad morphological variation model of sesame.

Keywords: Sesame, *Sesamum indicum L.*, Multivariate analysis, Principle Component Analysis (PCA).